

LISA 1. Üldoskuste eeldatavad tulemused vanuseti

1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5-3 aastane laps:

- suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps:

- keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel;
- kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe);
- matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemusest lähtuvalt;
- soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge.
- algatab lihtsamaid mängu (nt autosõitu);
- mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel;
- mängib mängu ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel;
- osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda;
- tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:

- keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule;
- kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jäljendab lihtsaid tegevusi;
- rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi;
- algatab lihtsamaid mänge (nt „teeme kooki“)
- algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mänge;
- võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni;
- algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada;
- järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga;
- õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule;
- kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga;
- rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid;
- algatab mänge ja toob neisse uusi ideid;
- mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu;
- omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele;
- suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida;
- järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt;
- väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- suudab mängule keskenduda;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- algatab mängu ja arendab mängude sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
- Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

2. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslast, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5-3 aastane laps:

- oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- jagab mõnikord asju ka teistega;
- algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps:

- suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega;
- märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus);
- jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel;
- mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil;
- järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel;
- märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv);
- avaldab eelistust kahe valiku vahel;
- proovib uut tegevust täiskasvanu toel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:

- alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest;
- märkab teise tundeid, püüab lohutada või aidata;
- teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi;
- tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi;

- tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel;
- teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed;
- pakub ideid tegevuste osas;
- tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid;
- arvestab teiste tunnetega grüpitegevustes;
- töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast;
- teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama;
- järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid;
- räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil;
- arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega;
- püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

3. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5-3 aastane laps:

- tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps:

- väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt nutt, kallistamine);
- osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes;
- järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele;
- saab aru lihtsamatest mängureeglitest ning püüab neid täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida;
- osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes;
- saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:

- kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb);
- algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu juhendamisel;
- lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist;
- oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte;
- õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- on omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm);
- kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi;
- tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel;
- oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lähtuda kokkulepitud reeglitest;
- oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

4. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 1,5-3 aastane laps:

- tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- mõistab lihtsamat kõnet;
- valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- suudab järgida lihtsat juhust;
- oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4 aastane laps:

- suudab lühiajaliselt (5-10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist;
- saab aru lihtsamatest ja tuttavamatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel;
- järgib täiskasvanu toel üheosalist korraldust (nt „Palun pese käed“);
- väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi;
- rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid);
- kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevat tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“);
- tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge;
- valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5 aastane laps:

- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda mõnda aega (10-15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel;
- täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele;
- täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel;
- väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi“) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab“) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel;
- rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid);
- eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“);
- konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist;
- valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6 aastane laps:

- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15-20 min), viib alustatud tegevuse lõpule;
- reageerib sobivalt täiskasvanu juhisele ja osaleb lühikeses arutelus;
- täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevus on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“);
- esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsamate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb);
- oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks);
- suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid;
- kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“);

- valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7 aastane laps:

- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- saab aru lihtsamatest seostest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.